

AZ ÚT

Folyóirat a lelkipásztori és nevelői munka számára

Alapította

XV ÉVFOLYAM

RAVASZ LÁSZLÓ

1933 6 SZÁM

TARTALOM:

Tudomány és Világnézet. *A protestáns történetírás válsága.* (Dr. Nagy Géza)

Vallásos nevelés. *A vasárnapi iskolai munka alapelvei.* (I. L.)

Irodalom. *Isten és a kenyér.* (G. L.)

Folyóiratok szemléje. *„Hajnal”* (H. J.)
Draskóczy László „Az eszkimók apostola.” (H. J.)

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK
DR. IMRE LAJOS DR. TAVASZY SÁNDOR

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Ciuj-Kölcsvár, C. Victoriei 38. Ref. Theologia

ELŐFIZETÉSI ÁRA

Egész évre 120 Let
Egyes szám ára 12 Let

Megjelent!

Megjelent!

Barth Károly, Brunner Emil és Thurneysen Ede
válogatott beszédei DAVID GYULA drapataki református
felkész. fordításában

ISTEN ÉS A KENYÉR

Cimen.

Ezen 241 oldalú kitévő és több mint 29 beszédet tartalmazó könyv
ára 170 Leu. Kapható az Ifjú Erdély kiadóhivatalában.

Megjelentek!

Megjelentek!

**A vasárnapi iskolák növendékei részére
a legújabb, művészi kivitelű**

vasárnapi iskolai szorgalmi képek.

Az „IFJÚ ERDELY” kiadóhivatala egyelőre két sorozatot indult
meg. Minden sorozat tíz képet tartalmaz, amelyek kép-magyarozó
szöveggel és bibliai mondasokkal vannak ellátva.

Az első sorozatba fel vannak véve Kálvin János, Luther Márton,
Zwingli Ullrik, I. Rákóczi György, Bethlen Gábor, Karoli Gáspár,
Szenci Molnár Albert, Bod Péter, Bolyai Farkas és Szegedi Kis
István arcképei, míg a második sorozatba a dési, kolozsvári, magyar-
valkói, marosvásárhelyi, nagyenyedi, ótordai, szentimrei és a sepsi-
szentgyörgyi református templomok, valamint a vajdahunyadi vár
és végül a marosillyei Bethlen-kuria lettek felvéve.

**Egy darab kép ára 1 Leu. A 20 képet tartalmazó
két sorozat ára 20 Lei. A portó külön számíttatik.**

Megrendelhető az „Ifjú Erdély” kiadóhivatalában.
Ref. Theologia.

Megjelent!

Megjelent!

Konfirmációi emléklap

**„AZ UTOLSÓ VACSORA” és KALVIN JÁNOS
képeivel díszítve.**

Egy darab 4 Lei. A portó külön számíttatik fel.

Megrendelhető az „Ifjú Erdély” kiadóhivatalában,
Kolozsvári, Református Theologia.

A protestáns egyháztörténet válsága.

(Szellemtörténeti vagy *theologiai* módszer?)

„E világnak bizonyos értelemmel szíve az Ekklézsia, az Ekklézsiának szíve pedig a kegyes ember, mivelhogy a világot tartja fenn Isten az Anyaszentegyházért, azt pedig az istenfélőkért.

Bod Péter: Szent Judás Lebbens.

Thémánk a protestáns egyháztörténetírás *módszerének* tisztázása. Sajnos, a szaktudósok, laikusok nagy többsége únottan tér napirendre e kérdés felett. Terméketlen, felesleges pepecselésnek fogják tekinteni az itt elmondandókat, amik helyett — véleményük szerint — sürgősebb kötelessége volna a historikusnak magába a tárgyba elmélyedni s szorgalmas kutatással újabb meg újabb adatokat felszínre hozni a múlt homályából. Valljuk be, hogy ez ítéletben van valami igazság. Ma már még a módszeres kérdések tárgyalásában túltengő német *theol. irodalom* is kezd meg sokallni a prolegomenák, az ismeretelméleti kérdések „életveszélyes élősdinövényének” a tárgy rovására való elhatalmasodását s Barth ezt egyenesen a tárgy felől való belső bizonytalanság, a gyöngeség jelének tekinti.¹ Ami pedig a személyes álláspontot illeti, nem tudok elképzelni — magamat sem véve ki — olyan historikust, aki ne szívesebben foglalkoznék magukkal az örökké friss, vonzó történelmi eseményekkel, a porlepte és homályos adatok meg-elevenítésével, mint azzal, hogy visszavonulva a szellemi világ műhelyébe, szemlét tartson munkás eszközeinek használhatósága felett. Pedig a történetírók számára akárcsak a természettudósoknál, mindig az a legveszedelmesebb kísértés, hogy lekicsinylik munkájuk módszeres kérdéseit s ezért minden buzgóságuk mellett is eredményeik értéke éppen e miatt egyidő mulva kérdésessé válik. Ma már csak a legtájékozatlanabb és legelmaradottabb emberek tekintik a történettudóst csupán adatgyűjtőnek, aki — mint Eötvös Károly nagyszerűen jellemzi egyik különben módszeresen dolgozó historikusunknak (Fejérpataky) — „rettenetes tudományának súlyával majd feldönt bennünket már tizlépésnyiről. Ilyen rengeteg tudománnyal — sóhajt fel — nem jó egy fődél alatt lakni”. Ma már egyenesen a világi tudományosság sürgeti a prot. egyházat, hogy módszeres mulasztásait e téren pótolja. Szekfü Gyula Magyar Történetének V. kötetében² szemére veti a prot. egyháztörténetíróknak, hogy az általa most felhasznált adatokat *az eddigi kutatás súlyos*

¹ Dogmatik, I. Bd., 11—13. l. München, 1927.

² Magyar történet a XVII. században. Budapest, 1930, 414. l.

módszeres hibája miatt nem vették tekintetbe. S hogy elmúlasztották a szellemi történet nagy alapítóinak, a prot. Diltheynek és Troeltschnek nézeteit a magyar fejlődésre alkalmazni.

A módszer tisztázása tehát akármilyen elvont foglalkozás is, egyfelől a komoly tudományosság, másfelől a kor követelménye. Igazoljuk ezt egy pár példával. Ma különös előszeretettel foglalkozik mindenki szűkebb hazánknak, Erdélynek történetével. S mégis senki sem gondol arra, hogy megelégedjék a Kőváry László és Szilágyi Sándor gondos munkáival, ma már mindenki új erdélyi történetírást sürget. Világos dolog, hogy e régebbi művekben nem maga az összegyűjtött anyag avult el, arra ma is vissza kell nyúlnia mindenkinek, aki lelkiismeretes munkát végez, mint inkább a szempont, a módszer. Igazat kell adnunk Rickertnek³, hogy az uralkodó kulturérték megváltoztával megváltozik a történelmi leírás tartalma is. A régi állampolitikai liberáliszmus helyett ma már a neoromanticizmus eszméi: az emberi szolidaritás és a többi történelmi közösségek (nemzet, egyház, társ. osztály) értékei az uralkodók. Ezeknek a szempontjai meg fogják változtatni igen sok történelmi ítéletünket, sőt magát kutatásunknak az irányát is. Vagy maradjunk az egyháztörténetnél. Még ezelőtt egy pár évtizeddel is, egész természetesnek vette mindenik felekezet, hogy a keresztyénség multját szinte kizárólag a maga hitigazságainak védelmezése, illusztrálása szempontjából nézte s így elítélt vagy leértékelt egyes önmagukban értékes eseményeket és személyiségeket. Ma pedig, amikor ép, mint a török veszedelem idején, a szervezett hitellenység az egész keresztyéniséget támadja, a ker. testvériség (katholicitás, ökumenikus gondolat) sokkal megértőbbé teszi egymással szemben a felekezeteket. Ma már prot. írók is szeretettel írnak Szent Agostonról, Assisi Ferencről (Révész), sőt még a „liliomos király fiáról“, Imre hercegről is (Reményik). Viszont a mai r. kath. történetírók (Biró Vencel, Bitay Árpád) is tisztelettel hajolnak meg az erdélyi nagy prot. fejedelmek egyházi és kulturteljesítményei előtt. E szempontból tehát revízió alá veendő egész egyháztörténetírásunk, mert megváltozott a kulturérték s megváltozik a történelem tartalma is.

A tudomány természete mellett a módszer kérdésének tisztázását parancsolja az a zűrzavaros helyzet, amiben jelenleg szellemi életünk sinylődik. Nemcsak az európai kulturértékek kezdenek ma már veszendőbe menni, hanem ezeknek közös gyökere, a ker. vallás megbecsülése is. A szovjet hivatalos világnézete, az atheista bolsevizmus nyíltan hirdeti, hogy a vallás nem egyéb, mint tévedések és önellenmondások keveréke⁴ s elszántan küzd a szerinte minden bátor kezdeményezést, aktivitást megfojtó hit (szamotek) ellen. S ha ezzel szemben a nemzeti szocializmus a pozitív keresztyénség álláspontjára helyezkedik, ezt elsősorban akár protestáns,

³ Kulturtudomány és természettudomány. Ford. Posch Árpád. Budapest, 1923. 85. l.

⁴ Foi et Vie 1924. Ford. ri. Prof. Szemle, Budapest, 1924.

akár r. kath. alakjában, mint a népéletnek, kimondottan az árja népfajnak az „értékes támaszát“ értékeli s hallani sem akar ennek egyetemes jelentőségéről.⁵ Elmondhatjuk, hogy az utóbbi évek meg lehetőségen klábrándították a társadalom széles rétegeit: az idealizmus csillogó jelszavaiból és ennek eredményeképp vagy a lemondó pesszimizmus, vagy a nagyobb távlatokkal nem törődő erkölcsi aktudlizmus lesz urrá a lelkeken. Az első Spenglernek a munkásságában tükröződik vissza, aki az előállás, érés, elmulás kategóriájában szemlélteti a különböző kulturák történetét s leáldozni látja e feltartóztatatlan törvény hatása alatt a nyugateurópai ker. kultúra napját is. A vallás, e szomorú filozófia szerint, csak egy kulturlét ébrenléte, öntudatosítása, ennek termékeny, de illuzoriusz hittet való felékesítése, hasztalan kísérlet a sors megértésére s az idő östényének, az elmulásnak tagadására. A második irány Kierkegaardnak a divatos filozófiájában jelentkezik, amely az ember existenciális valóságát hangsulyozza s ezt Istenben alapozza meg. A keresztyénség, mint tanrendszer (nem mint evangélium), itt épűgy tomtárba kerül, mint az elvont fogalmakkal dolgozó idealizmus Isten aktuális parancsa és az egyéni döntés érdekében. A régi, biztos értékek megrendüléséből folyik az, hogy ma már a fogalmaknak sincs meg a biztos jelentése s amit ezelőtt magasztaltunk, ma már úton útfélen ócsároljuk. A vallás szó pld., amit még a reformátorok, mint a kegyesség rokonszavát mindegyre használnak, egy egész theol. irány előtt ma már élettelen abstrakciót jelent s ellentétbe állítják magával a ker. étellel is. És ha a fogalmak átalakulnak, veszendőbe mennek a régiekkel operáló módszerek is.

Vessünk egy pillantást a módszerek alkalmazásában mutatkozó bizonytalan kapkodásra. Már 1910 ben megállapítja Joél bázeli filozófus,⁶ hogy a modern gondolkozást legnagyobb veszély ma már nem kívülről fenyegeti, mint a középkorban, hanem önmaga részéről. Ez pedig nem egyéb, minthogy az egyes tudományágak idegen területek módszereivel kísérleteznek, mikor pld. a történetíró természettudományi, a fizikus ismeretelméleti, a biologus mechanikai módszerrel dolgozik, „ahelyett, hogy önmagában bizna.“ Így lesz munkája reménytelen, ő maga pedig szkeptikus. Ha valahol, akkor az egyháztörténetírás s általában a theologia területén állapíthatjuk meg ezt a veszélyt. Ennek a tudománynak a „nem e világszerinti“ gyámoltalanságából folyik az, hogy állandóan újabb meg újabb tudományos módszerekkel kísérletezik, ahelyett, hogy lényegére reáeszmele, saját lábára állana. Istennek hála már úgy a külföldi, mint a hazai prot. theológiában kezd derengeni a hajnal s mind általánosabb lesz az idealista filozófia helyett egy *sajátos theologiai módszer alkalmazása*. Még pár évtizeddel ezelőtt egy olyan nagy tudósunknak, mint Troeltschnek egész munkássága abban merült ki, hogy a theológiát az egész gondolkozásunk

⁵ Zwischen den Zeiten. Jahrgang 1931, München. 524—527. 1.

⁶ Gefahren modernen Denkens. Logos. Tübingen, 1910. 257. s köv. 1.

alapját képező modern historiai szemlélettel⁷ kibékítse, ma pedig egyik előkelő prot. theologus, Gogarten (Jena) a történetfilozófiát egyenesen a mai szellemi életet megmérgező pestisnek, istentelenségnek tekinti,⁸ amitől nemcsak a hit, de a valóság komoly megismerése érdekében is meg kell szabadulni. S ha ez az extrém nézet nem is talál általános elfogadásra, annyi bizonyos, hogy ma már olyan komoly filozofusok, mint Barth Henrik is, élesen elválasztják egymástól a történelem idealista és keresztényen, tehát theologiai magyarázatát.⁹

Mi még a magyar ugaron nem vagyunk ilyen messze. Tanulmányos helyzetkép e tekintetben az a kis vita, amely a budapesti Prot. Szemle 1931. és 1932-iki évfolyamaiban a magyar prot. történetírás veterán bajnoka, Zoványi Jenő és Asztalos Miklós könyvtárist, illetve Révész Imre debreceni egyet. tanár közt lezajlott. A szélsőséges állítások — éppen módszeres tekintetben — csak úgy röpködtek mindkét oldalon. „Állítom — írja Asztalos —, hogy a történetírás a szellemtörténeti irány diadalával lett igazán felelősségteljes, ethikus hivatássá.“ „Isten őrizzen meg attól a történetírástól — vág vissza Zoványi —, mely adatok helyett szempontokból akar történeti tényeket és igazságokat megállapítani.“ Vegyük még hozzá, hogy Révész, aki eddig újabban legtöbbször foglalkozott az egyháztörténetírás methodikájával, régebbi álláspontját, melyszerint „ez lényegében szellemtörténet“,¹⁰ oda módosítja legújabb munkájában,¹¹ hogy a *keresztység történelme központilag s a dolog legmélyét tekintve mégis csak nem vallástörténet, hanem egyháztörténelem* s előttünk áll az, amit a címben jeleztünk, a protestáns s közelebről a magyar protestáns egyháztörténetírás válsága. Ennek megoldásában szeretnék jelen alkalommal fáradozni.

I.

Nézzük először a *szellemtörténeti módszert*. Ez a legtöbb történetíró előtt magától értetődő, kikerülhetetlen eljárás. Hiszen a történelem tárgyai, szemben a természettudománnyal, a szellemi valóságok. Ahol a szellem, akár az emberi, akár az isteni, megmozgatja a holt vagy élő természetet s abból egy értékes valóságot formál, ott van csak történelem.¹² Nincs történelme az ásványi, növényi és állatvilágnak, mert itt csak azonos elemek variációiról, kombinációiról beszélhetünk, de mihelyt ezt a világot a szellem át akarja alakítani s a maga szolgálatába akarja kényszeríteni, rögtön előáll a kultúra és a történelem.

⁷ Die Absolutheit des Christentums und die Religionsgeschichte. Tübingen, 1902. 4. l.

⁸ E. Reiser: Das Recht auf Geschichtsphilosophie. Zwischen den Zeiten, 1928. 127. l.

⁹ Heinrich Barth: Christliche und idealistische Deutung der Geschichte zwischen den Zeiten. 1925, 154—182. l.

¹⁰ A magyarországi protestántizmus története. Budapest, 1925. 1. l.

¹¹ Egyháztörténelem. A magyar történetírás új útjai. Budapest, 1931. 148. l.

¹² Rickert i. m. 18—22. l.

Ebből szinte természetszerűleg következik már most, hogy a történet csak szellemtörténet lehet. Csakugyan ezt a tudományt Dilthey után általában a szellemi tudományok közé sorozzák.¹³ De mivel a szellem a maga közönbösségében lehet a természettudomány vizsgálódásának is a tárgya (pszichologia) és működésében megállapíthatjuk a természettudományokra annyira jellemző *egyetemes* törvényszerűséget is (logika), ezért szivesebben nevezem Rickert után a historiát *kulturtudománynak*.¹⁴ Ez az elnevezés t. i. hivebben kifejezi azt, amit már említettem, hogy ez a tudomány a valóságot egy sajátos szempontból, az öt mozgató értékek szempontjából nézi s e miatt a természettudományoktól eltérő módszerrel is dolgozik.

De meg kell maradnunk ez elnevezés mellett más érdekből is. Ha a történet csak szellemtörténet, akkor állandóan az a kísértés fenyeget, hogy a valóságnak csak egy bizonyos körével, a szellemi valóságokkal foglalkozunk behatóbban s a másik kört, az anyagi, a gazdasági életet figyelmen kívül hagyjuk, vagy jelentőségét lebecsüljük. Ez pedig a történelem egyoldalú elszellemiesítésére vezet. Ez ellen ma már nemcsak a másik véglet, az ökonomiai és materialisztikus felfogás, hanem a komoly történettudomány is tiltakozik. Az ú. n. szellemtörténészek táborában pedig éppen Lamprecht az, aki az egyes kulturkorszakok lelki életének elemzésével együtt a gazdasági és szociális változásoknak a gondos vizsgálatát is végzi. Nálunk elég Makkai Ernőnek és Szekfünek a munkásságára hivatkozni, akik a szellem önértékének elismerése mellett is alapos vizsgálat alá veszik az egyes korszakok kereskedelmi, pénzügyi, agrár-gazdasági, ipari viszonyait is. *Az ökonomiai történetfelfogás tehát ma már nem áll kiegyenlíthetetlen ellentétben sem a szellem-, sem az egyháztörténeti felfogással!* Az, ami ezeket az irányokat összeköti, egy mindenik fölött álló probléma: *a valóság kérdése*. A valóság, tekintet nélkül arra, hogy természeti vagy szellemi, mindenképp lehet történeti, ha abban feltaláljuk vagy abba belevivszük az élet gondolatát.

¹³ Révész Imre: A tudományos egyháztörténetírás. Kolozsvár, 1913. 10—11. l.

¹⁴ i. m. 51—53. l.

A vasárnapi iskolai munka alapelvei

III. Nevelés a vasárnapi iskolában

5. Az értelmi nevelés. Mint mondtuk, a vasárnapi iskolai munkának arra is kell törekednie, hogy a gyermek értelmi képességeit fejlessze és felhasználja. Mi az *értelem munkáját is Isten szolgálatába* akarjuk állítani s azt akarjuk, hogy a gyermek értelmével is szolgálja Istent. Hogyan lehet ezeket a célokat szolgálni?

Először is hangsúlyozni kell itt azt, hogy a vasárnapi iskola számára, mely a gyermeket a Biblia alapján akarja nevelni s be akarja vezetni abba, hogy a Bibliát mint Isten hozzája szóló üzenetét olvassa és használja, nem közömbös az, hogy a *gyermek tudják-e a Bibliát olvasni*, vagy nem. A gyermekeket tehát a vasárnapi iskolában gyakorolni kell a Biblia olvasásában, amennyire csak lehet, részben úgy, hogy a bibliai történetet ott a gyermekekkel olvastatjuk el, esetleg többször is, a hibákat kijavítjuk, a helyes olvasás szabályaira őket figyelmeztetjük, az egyes ismeretlen szavakat és kifejezéseket nekik megmagyarázzuk s ezzel a Szentírás olvasását, megértését, az abban előforduló szavak és kifejezések otthonossá válását számukra elősegítjük. Az aranymondást, vagy egy-egy bibliai igét, vagy az énekvers egy-egy sorát akár a füzetükbe, akár ezen kívül egyesekkel a táblára is leíratjuk, hogy az írásukat is javítsuk. Ezekre az eljárásokra különösen ott van nagy szükség, ahol a gyermekek kevésbé tudnak írni és olvasni. Hagyhatunk fel otthoni olvasásra is nagyobb gyermekeknek egy-egy részt s azután annak tartalmát felkérdezzük, ezzel meg a kifejezésük javul.

A másik módja az értelmi nevelésnek, amit használni kell, az, hogy a gyermekeket a *Biblia világába, korába*, az ott előforduló szokások stb. ismeretébe bevezetjük. Szükséges megérteni azt a kort, melyben egy-egy történet lejátszódik. A keleti ház, halászat, életviszonyok, társadalmi viszonyok megismertetése feltétlenül szükséges a tanítás kapcsán. Ezeket képben, vagy papirformában is be lehet mutatni, hogy annál elevenebb legyen, vagy le lehet rajzolni a táblán.

A harmadik feladat, hogy a gyermeket a *mai világ kérdéseivel* s a körülte levő világ jelenségeivel megismertetjük. Itt már nemcsak egyszerű ismeretről van szó, hiszen ilyent az iskola is ad, hanem arról, hogy Isten Igéje világossága mellett ismerje meg a gyermek azt a világot, melyben él. A tanítás kapcsán előfordulnak olyan kérdések, melyek a gyermek körül levő világra vonatkoznak: természeti, történelmi, vagy egyéb példák, mint a magvető példá-

zatában a földmivelés, a gyógyításoknál a betegségek és egészség ápolása stb. kérdések. Ezenkívül vannak olyan kérdések, melyek a gyermek vagy környezete helyzetére vonatkoznak, ilyenek a társadalmi kérdések: szegény és gazdag, munkás és munkaadó, a nyomor, a társadalmi osztályok egymással való viszonya stb. Ezek mellett a tanításban nem szabad elmenni; megengedhetetlen, hogy a gyermek pl. a gazdag és Lázár példázata tanításánál ne tudja meg azt, hogy Isten Igéje elítéli a gonosz és telhetetlen gazdagot, hogy Krisztus ellensége a kiuzsorázásnak és nyomorúságnak stb.

Az értelmi nevelés eszköze a gyermekekkel való *beszélgetés* tanítási óra alatt, úgy, hogy saját maguk mondják el ezekre vonatkozólag kérdéseiket. Ezenkívül a tanítónak is kell beszélnie ezekről a gyermekek előtt. Mindenütt arra igyekszünk, hogy a gyermek határozottan, Isten Igéje tükrében lássa azt a kérdést, vagy azt a dolgot, s féképpen, hogy ez számára ne csak ismeret maradjon, hanem abból lássa meg azt is, hogy Isten tőle közvetlen szolgálatot követel azon a téren, ahol van. *A vezető saját magát szükséges, hogy képezze e kérdések világos látásában, hogy feleletet tudjon adni a gyermekeknek és saját maga is tudja, hogyan kell ezekről az evangélium és hitvallásaink szerint gondolkozni?*

6. **A szolgálatra való nevelés ága.** A keresztyén élet szolgálat. Az olyan keresztyénség, mely nem szolgál, melyből a szeretet és megújulás nem fakad s környezetre és az egész világra, nem keresztyénség, akár az egyesek, akár az egyházak, akár az egész emberiség életében találjuk is ezt. A vasárnapi iskolai neveléshez azért szorosan hozzátartozik a szolgálatra való nevelés, *enélkül az egész munka hiábavaló.* Természetesen elsősorban az fontos, hogy *maga a vezető, életével és egész, a gyermekek közötti munkájával maga adjon példát a szolgálatra, úgy fogja fel egész feladatát s gyermekek között, hogy azokon keresztül Istennek való alázatos, türelmes, ki nem fáradó, nem személyválogató szolgálattal járjon a gyermekek előtt és vegyen részt életükben.* A szolgálatra való nevelés úgy a gyermekekre, mint a vezetőszolgálatra való önnevelése *az Isten Igéjén épül fel s kapcsolatban áll az Isten Igéje naponkénti tanulmányozásával, mert ebben kapja meg az ember azt a parancsot a napi és egész életre szóló szolgálatra, melynek engedelmeskedik, de elválaszthatatlan az imádságtól is, mert a szolgálat munkájának nehézségeiben erőt, vigasztalást, a munkáról való beszámolást és annak Isten akarata alá való helyezését itt tesszük meg. Ige és imádság nélkül nincsen szolgálat, mint ahogyan szolgálat nélkül, vagyis az Igének vall: engedelmesség nélkül az imádság is és a Bibliatanulmányozás is, képmutatásra és üres emberi tevékenységre vezet. Ezt a gyermekeknek is és a vezetőnek is nagyon világosan látnia és gyakorolnia kell.*

A szolgálatra való nevelés szintén folyik a *vasárnapi iskolai órán is, és azon kívül is.* A tanítási órán a gyermekeket arra neveljük, hogy egymás iránt udvariasak, szolgálkészek legyenek, a legapróbb dolgokra nézve is, segítsenek egymásnak a felsőruhák

levételében és felvételében, elejtett tárgyak felemelésében stb. Ezekben természetesen a vezetőnek kell elől járnia. A tanítási órán ezenkívül rámutatunk a szolgálat olyan alkalmaira, melyek a gyermek előtt nyílnak, a bibliai történetek és aranymondásokkal kapcsolatban megbeszélünk egyes eseteket, figyelmeztetjük őket a szeretet követelésére, mely minden igazi szolgálat alapja.

Tanítási órákon kívül különböző szolgálati alkalmak állanak a gyermekek előtt, melyeknek megbeszélése és irányítása szükséges. Elsősorban ilyen az *otthon*, erre kell legnagyobb gondot fordítani, mert ez a hely az, ahol legnehezebb a gyermeknek szolgálni. Meg kell mutatni neki, hogy Isten a legközvetlenebb környezetben való szolgálatot nem engedi el s ez az igazi engedelmesség jele. A szülőknek és testvéreknek való szolgálat felmerülő eseteit kell megbeszélni, a nehézségeket világossá tenni a gyermekek előtt. A másik ilyen tér, mely a szolgálatát követeli, a *vasárnapi iskolai csoport*. A csoportban mindenkinek legyen feladata, kötelessége, egyiknek a tábla letörlése, másiknak a hiányzók számbavétele, aztán a persely kikészítése stb. Lehet ezt sorban is beosztani, de minden gyermek annyival inkább ragaszkodik a csoporthoz, minél több alkalma nyílik szolgálni abban. Így a csoport tulajdonképpen szolgáló közösség, melyben mindenki a másikon keresztül szolgál Istennek. Hasonló köre a szolgálatnak az egyház és pedig úgy a *helyi gyülekezet*, mint az egyetemes egyház. A helyi gyülekezetben a vasárnapi iskolai csoport vállaljon szolgálatot újságok elhordozásával, templomkert rendbentartásával stb. Lehet ez olyan szolgálat is, mely a csoportnak anyagilag segítséget jelent, egy kis kert gondozása, melyből a terményeket eladják s melynek gondozásában a csoport minden tagja résztvesz stb. A helyi gyülekezetnek való szolgálat nagyon fontos az egész munkára. *Az egyetemes egyháznak* való szolgálat egyik legfontosabb módja az adakozás, ezzel támogathatjuk az Egyház munkáját, azért ezt a már ismertetett módon kell vezetni, mindig többször felmutatva azt a célt, amiért az adakozás történik, eléjük állítva a szükségét és a követelést, hogy azt lelkiükön hordozni kötelesek. Rá kell mutatni az Egyház feladataira, melyeket támogatni szükséges, belmissziói munkák, külmisszió, intézmények stb., meg kell ezeket ismertetni a gyermekekkel, érdeklődést kelteni irántuk. Búzdítani kell őket, hogy ezekért az ügyekért imádkozzanak, hordozzák azt mások előtt is.

A szolgálatra való nevelésnek, mint az egészségszolgálatnak, *egyetlen alapja van, a háládatosság a megváltásért.* Ha ezt nem hangsúlyozzuk eléggé, ebből a versengés, legjobb esetben a cselekedetekben való gyönyörködés, érdemszerzés, dicsékvés válhatik. Isten Igéje szerint az a fontos, hogy a mi szívünk mennyire érzi a háládatosságot azért a kegyelmért, mellyel Isten bennünket megváltott. Minden szolgálatnak, mely a gyermek életében előfordul, ennek kell az alapjának lennie, az önmagáért és önmagában való szolgálatot, melyben a cselekedet értékét az adomány vagy áldozat nagysága határozza meg, az evangélium nem ismeri el.

Mégis sok függ itt attól, hogy a gyermekeket a szolgálat alkalmainak meglátásába, azok felhasználásában hogyan tudjuk bevezetni, eléjük alkalmakat állítani, s magunk szerető szolgálatával irántuk példával előljárni.

7. **A nevelés eszközei.** A vasárnapi iskolai munka számára annak nevelői tevékenységére vonatkozólag állanak rendelkezésre olyan eszközök, melyekkel a fent ismertetett munkát elősegíteni és elvégezni lehet. Ezekről az ittt felsorolandó eszközökről tudni kell, hogy ezek önmagukban még nem jelentenek semmit és nem érnek el semmit. Két dolog szükséges hozzájuk. Először az, hogy aki ezeket az eszközöket használja, *egész lélekkel használja* őket, annak a megbízatásnak a tudatában, melyet Istentől a vasárnapi iskolai munkában kapott. Legyen meggyőződve arról, hogy Isten az ő munkáján keresztül igazán szólani akar a gyermekhez, igazán azt akarja, hogy ő ahhoz a gyermekhez Isten üzenetét elvigye s ezeket az eszközöket erre a feladatra használja. Ezért másodsor tudnia kell, hogy az eszközök *csak Isten Szentlelkének munkája által* lesznek hatékonyakká, azokon keresztül nem az ember, hanem Isten Szentlelke akar munkálkodni. Mint emberi dolgok nem érnek semmit, csak ha Isten eszközzé teszi őket az Ő munkája szolgálatában. Ez megment bennünket attól, hogy ezen eszközöket megvessük, de megvéd attól is, hogy azokat önmagukban hatóknak, varázsszereknek gondoljuk.

Az első ilyen eszköz a *gyermekek látogatása*. Minden vezetőnek kötelessége évente legalább egyszer csoportja minden tagját végiglátogatni otthonában. E látogatások alkalmával a gyermekeket otthonában, otthoni körülményeit, nehézségeit, hibáit, stb. igyekszünk megismerni, hogy ezzel a gyermek világosabban álljon előttünk. Különösen fontos ez a látogatás akkor, ha a gyermek pl. beteg, vagy valami egyéb nehézség áll fenn, ekkor mindent meg kell tenni, hogy rajta segítsünk. A látogatások alkalmával van alkalmunk megismerni a gyermek szüleit és testvéreit is. Meglátjuk azokat az esetleges kifogásokat, melyeket a vasárnapi iskolával szemben táplálnak, igyekszünk ezeket eloszlatni, megmagyarázni, hogy ez a munka mire való, miért fontos az, hogy a gyermek Isten Igéjét tanulja, mit akar a vasárnapi iskola stb. Sokszor egy ilyen beszélgetéssel sikerül eloszlatni igen sok félreértést és ellenkezést. Néha a látogatások alkalmával meglátjuk egy-egy család súlyos helyzetét, talán segíteni tudunk rajta, talán vigasztalást tudunk vinni olyan helyekre, ahol erre nagy szükség van.

A másik ilyen eszköz a gyermekekkel való *személyes beszélgetés*, felhasználása olyan alkalmaknak, melyek nyílnak arra, hogy a gyermekkel a maga nehézségeit, kísértéseit stb. megbeszélhessük, ugyanezt használjuk fel arra is, hogy ha a gyermek magaviselete ellen valami kifogásunk van, azt a gyermek tudtára adjuk.

Egy harmadik eszköz, mely a vasárnapi iskolában nagyon fontos, a gyermekek *fegyelmzése*. A vasárnapi iskolában olyan eszközök, mint a mindennapiban, nem állanak rendelkezésünkre a

figyelmezésre, ezeket nem is kell használni. A fegyelem a gyermekek között nagyban függ a vezető önfegyelmzésétől, akinek sem hanyagnak, elnézőnek, sem mindenért megsértődőnek, kiabálónak nem szabad lennie. Az órán a rendetlen gyermekeket egymástól külön ültesük, tanítás alatt a figyelmetleneket először egy mozdulattal, a hangunk felemelésével, ránézéssel figyelmeztetjük, úgy, hogy ez a tanítást ne zavarja, ha szükséges, külön intjük meg a tanítás megszakításával, aztán személyesen beszélünk vele külön. Ne gondolja a vezető, hogy a gyermekek szeretetét elveszti, ha a bűn súlyosságára azokat figyelmezteti, nem is szabad egy ilyen felületes szeretetre építeni. Az igazi fegyelmet a Szentlélek tartja fenn az osztályban, aki mindenkit összekapcsol ott az Ige hallása által. Hasonlóképpen járunk el a csoportban is általában, nem szabad, hogy a vasárnapi iskola a fegyelmetlenség és rendtelenség helyévé legyen.

Ezeket és más eszközöket óvatosan, szeretettel, de Isten ígéje iránti felelősségünk tudatában határozottan kell használni és mindenekfelett imádságunkban kell hordozni szüntelenül azokat, akik reánk vannak bízva.

Végül még egyszer hangsúlyozzuk, hogy a nevelés *itt ismeretett négy ága nem egymástól különválasztva, hanem együtt, egységben használandó*, minden ágnál látni kell azt, hogy Isten mindenre kiterjedő és mindent kormányzó megváltó erejét és hatalmát hirdetjük mindegyik ág által a gyermekeknek. I. L.

Isten és a kenyér. Barth Károly, Brunner Emil és Thurneysen Ede válogatott egyházi beszédei. Fordította: Dávid Gyula református lelkész. Árapatak, 1932. 241. l.

Ez a külsőjében is szép könyv, mely a dialektikai teológia világszerte ismert három képviselőjének 27 prédikációját és 2 bibliamagyarázatát adja magyar fordításban, különös érdeklődésünkre tarthat számot.

Hogyan prédikálnak ezek a nyugtalan és nyugtalanító teológusok? Azt adják-é, és azt egészen adják-é igehirdetésükben, amit tanítanak? Eddigi munkálkodásuk teljes csődjét jelentené, ha épen ők, akiknek alapvető meggyőződésük, hogy a theologiai tudomány az egyház- és elsősorban az igehirdetés szolgálatában áll, kénytelenek lennének igehirdetésükben eltérni attól, amit mint professzorok tanítanak. Ha kiderülne, hogy tanításuk az élettől annyira elszakadt elmélet, hogy a gyakorlatba átvinni nem képesek. Vannak ugyan a kötetben olyan prédikációk is, (1, 7, 13, 18, 21, 23.), amelyek még abból az időből valók, amikor Barth és Thurneysen Aargau csöndjében és ismeretlenségében, mint lelkipásztorok munkálkodtak, de saját vallomásuk szerint¹ akkor is vállalták ezekért a felelősséget, amikor a csönből és ismeretlenségből régen kiléptek a világ szeme elé. Ezért ezek a prédikációk, bár közöttük 10—12 esztendőnyi távolság is van, mint egyforma mérték szerint ítéelhetők meg.

Érdekes és szükséges lenne beszélni arról, *mit* prédikálnak? Elégedjünk meg most annak megállapításával, hogy a templomi katedrán is azok, akiknek írásaikból megismertük. Az a kemény, zord hang, az az emberi erő, az az emberi képességekkel szemben való lemondás zendül meg prédikációikban is, mint amelyet írásaikból ismerünk és amelyért nem egyszer vádolták meg őket azzal, hogy a vigasztalásra, a megnyugtatóra vágyakozó lelkeket a templomoktól elriasszák.

Ezért érdekesebb és szükségesebb arról beszélni, *hogyan* prédikálnak? Lehet-é, tudják-é ezt a nagyon kemény eledelet úgy adni, hogy a lelkeket az örökéletre táplálják vele? Csak megriasztani, csak nyugtalanítani tudnák-é, vagy képesek megragadni, megnyerni, sőt vigasztalni is? Igaz-é, hogy olyan magasról, olyan felülről beszélnek, hogy szavuk nem ér el a katedra alatt ülő lelkekhez, nem tud kapcsolatba jutni a mindennapi, kicsinyes, szürke élettel? Tudnak-é, mernek-é, és hogyan tudnak és mernek prédikálni ők, akik az igehirdetést vakmerő és reménytelen vállalkozásnak tartják?²

Ezek a prédikációk arról tesznek bizonyosságot, hogy tudnak, sőt *csak ők tudnak a mai embernek igazán prédikálni.* Ők, akik nem akarnak semmi mást, mint nyugtalanítani, mint döntés elé állítani, mint ráeszméltetni létünk tragikus széttörtségére, mélységes nyomorúságára, reménytelen és menthetetlen voltunk döbbenetes sötétségére; ők tudnak igazán szólni a mai emberhez, aki az öncsalás, az önszépítés langyos posványából a komor valóság partjára akar kivergődni, aki szembe akar nézni azokkal a komor és félelmetes kérdésekkel, amelyek elől többé elbújni nem lehet. Prédikációikban a ma hangja szól komoran, félelmetesen ugyan, de igazán. A ma ember és lelkének legmélyéről szóló vallomások jutnak szóhoz: „Isten, ez a jó Isten, aki mindig barátságos képet vág, mint épen a lelkész úr, vagy a vasárnapi iskolai tanító-néni, Isten, aki mindenre szemet húny és mindent ráhagy, — nem Isten.” (126. l.) „Független a mi elismerésünktől, nem demokratikus uralkodó, aki

¹ Suchet Gott, so werdet ihr Leben. Vorwort.

² K. Barth: Dogmatik. 51 shv.

népe akarata szerint uralkodik, hanem *Úr-Isten.*“ (128. l.). „... a mélységben vagyunk mindannyian. Semmi különbség sincs azok között, kik a mélységben vagy valamilyen emberi magaslaton vannak... a mélységben vannak a szerencsések, a sikerben gazdagok is, mindazok, akik emberi megítélés szerint magaslatra jutottak. A mélységben vagy te is. Mindenki soha meg nem szűnő aggodalmakat hordoz magában és maga körül. Szenvedés az élettársa mindnyájunknak.“ (104 l.) „Nemcsak szegény, boldogtalan emberek vagyunk, hanem elveszett emberek. Elveszettek Isten ítélőszéke előtt, aki egész életünk, az elsőtől az utolsó lélekzetvételeig.“ (42. l.) „... meg kell tanulnunk, hogy *elveszünk* és nemcsak veszhetünk, hanem *elvesztünk*, teljesen, végérvényesen, örökre elvesztünk... „ez azt jelenti, hogy minden, amit *te* ki tudsz gondolni és meg tudsz tenni, még ha emberfeletti dolog is az, minden hiábavalóság.“ (33. l.). „Éppen ma látjuk igazán, hogy minden baj mennyire összefügg a másikkal. Hogy csupán egy munkanélküli családon segíthessünk, az kellene, hogy az európai gazdasági kérdést megoldjuk. A legkisebb baj együttal a legnagyobb is. A legkisebb bajnak, talán egy éhes gyermek sirásának is hatalmas és félelmetes neve van. Kis eszközökkel segíteni már nem lehet. Mindig és mindenben az egészről van szó.“ (13. l.).

A mai embernek, aki ilyen félelmetes úrnak látja Istent, aki ilyen keserű döbbenettel ébredt reá reménytelen nyomorúságára, nem lehet többé álomvilágot, ábrándos jövődőt festgetni a szeme elé. A mai ember nem riad attól meg, ha egyenesen, ha brutálisan is megkérdezi tőte: „Miért vinnék gyermekeid többre, mint te? Miért gondold, hogy tíz év múlva könnyebb lesz az élet? Miért gondold, hogy más hivatásban hamarabb békeességre lelsz, mint azon a helyen, ahol most állasz?“ (124. l.). Sőt éppen arra vár, hogy leplezetlenül szemébe vágják: „Ismerjétek el ma a ti aggodalmaitokban, hogy magatokra gondot viselni nem tudtok, hogy életetek súlyos és sötét és az is marad tíz év múlva is épen úgy, mint ma!“ (125. l.). Nem tud hinni annak, akinek szavai „csodálatos álmok arról, hogy miképpen lesz egykor.“ (124. l.). És nem kell neki az az Isten, „akit mi állítottunk magunknak, vagy állítottunk másokkal.“ (98. l.). A mai ember kétségbeesve szól: „Vigye el az ördög a mi szép, kegyes, okos istenezsméinket! Nem az ördögtől vannak ezek csakugyan? Nem tesznek mást, mint körültszelegnek pillangók módjára, csúfot üznek, ámitanak, rászédnek, hamis valóságot varázsolnak elénk s a baj közepette cserben hagynak. Nem eszmékre és nem elméletekre van szükségünk, akármilyen igazak, hanem győzedelmes életre, hatalmas erőre, tényekre a tényekkel szemben!“ (98—99. l.).

A reménytelenség, a mélység, a tehetetlenség leplezetlen megmutatása vezethet rá arra, hogy „az, amit mi gondolunk és nem találjuk, ami hiányzik és nélkülözünk és mégis sehol sem fedezzük fel: az az élő Isten.“ (99. l.). „Nem gondolat, nem vélemény, hanem életerő, mely legyőz minden halálos hatalmat olyan reálisan, olyan megfoghatóan, olyan természetesen, mint az elektromosságnak vagy dinamitnak, pénznek vagy betegségnek az ereje! Nem dísz a világnak, hanem mozgatója, aki belenyúl a világba! Nem érzelem, mellyel játszunk, hanem tény, amit komolyan kell vennünk, amelyen minden helyzetben szilárdan megállhatunk, amiből táplálkozunk, mint a kenyérből, ahová visszahúzódnak mint erődítménybe, ahonnan előrohanunk, mint ostromlottak, s ahonnan támadhatunk minden oldalon.“ (100. l.). Ez előtt az Isten előtt hajlandó az ember elismerni: „van itt valaki, aki teljesen az életem s én szembeszállok vele mindenben, ami vagyok és amit teszek. Nem adom neki ami az övé: életemet, engedelmességemet. Ugy viselkedem vele szemben, mint lázadó, ki elesett királyától. Ezért vagyok elveszve!“ (34. l.). Hajlandó elismerni, hogy „Nincsen olyan tartománya az életnek, melyről elmondhatnók, hogy ennek semmi köze sincs Istenhez, vagy semmi köze hozzá Istennek.“ (231. l.). Es teljes mértékben igazat ad annak a megállapításnak, hogy „ha itt (a templomban) csak olyan istenről hallhatunk, aki körülbelül csak azt teheti, amit mi is megtehetünk nála nélkül, akkor köszönjük szépen, nem kérünk belőle... Ha a templomban csak egy kevés emberi életbölcsességben, kevés polgári erényben és kevés vallásos építésben részesítenek, akkor a templomra nincs többé szükségünk, mert ezt máshol épen ilyen jól, esetleg

még jobban megkaphatjuk.“ (188. l.) Azután az Isten után kérdezősködik, „aki a hullámokon hozzám jön; Isten: aki csodát tesz; Isten: akinek a járhatatlan és feneketlen helyeken is van útja; Isten: aki előtt nincs zár, nincs akadály; Isten: aki a halál birodalmát széttöri és a pokol kinjait lecsendesíti.“ (191—192. l.)

Az ember és csakis az az ember, aki így látja Istent, így ismeri meg önmagát és helyzetét, tudja egész lélekkel elfogadni a boldog új üzenetet: „a mi gondolatunk csaló világa egyszérsmindenkorra megsemmisült és elkezdődött az élet. Isten útja nincs messze. Isten olyan közel jött, amennyire csak lehetett. Isten igazságot ad, Isten segít, Isten a megbocsátás, megváltás és örök élet. Azért olyan nyilvánvaló ez, mert *Krisztus van előttünk*. Őt nézzük! Megváltó munkája javában folyik. Vele menjünk!“ (168. l.) „Itt, ahol mindennek vége. Itt, ahol az ember sarokba szorul. Itt, ahol az ember csak eltévedt ember. Itt, ahol az ember lóg a levegőben. Itt, ahol elveszítettük a bizalmat az emberi művészkedésben, a menedéket a kigyóokosságban. Itt, ahol csak Isten segíthet“ (147. l.): lesz nyilvánvalóvá, hogy csak egyetlen kivezető út van: Jézus Krisztus, csak egyetlen menedék van: a keresztt, csak egyetlen feladatunk: a megtérés.

Amíg így a prédikációk a két gyökér kérdéséig nyúlnak, találják meg az igazi, természetes kapcsolatot az emberrel. „Isten ígéje, az evangélium emlékeztetés az emberben levő örökkévalóságra. Nem valami ismeretlenre, hanem az ismertre emlékeztet, amit elfelejtettünk és újra fel kell találnunk és meg kell tanulnunk. Rólunk beszél, amint most itt vagyunk, amint most itt ülünk, és pedig arról, hogy honnan jöttünk mi ide és hová kell innen mennünk. Az életről beszél, az életről az életnek. Azokról a tapasztalatokról, dolgokról és viszonyokról beszél, melyekben naponként élünk; és pedig ezeknek eredetéről és céljáról. A világról beszél, de a világ értelméről. arról a világról, mely részünkre elvesztett, de most ismét a miénk akar lenni. Epen te vagy az az ember, akihez szól, akinek köze van ehhez és akit megszólít és még sem te vagy, hanem a benned levő új és más ember, akinek saját születése, saját élete van.“ (215. l.) Milyen elszakíthatatlan kapcsolata van ennek az ige-hirdetésnek az élettel. „A bibliának és magának az Urnak nem az a véleménye, hogy a kenyér, a testi táplálék valami mellékes vagy éppen leicsinylendő dolog volna: a bibliának nem az a véleménye, hogy a gazdasági kérdések annyira külsőlegeseek, hogy azokat Istennel együtt említeni nem lehetne. Bárcsak megmaradt volna a keresztyénség a mellett, hogy Istenre és a kenyérré együtt gondoljon!... Ha Istent és a kenyeret nem gondoljuk egymás mellé, kétfelé szakad az élet; egyik oldalon a mindennapi, gazdasági-üzleti élet, a kenyérszerzés Isten nélkül; a másik oldalon Isten, a vasárnap Istene, mint valami csak lelki, de épen azért teljesen valótlan dolog... Ha Istent és a kenyeret elválasztjuk egymástól, akkor az ördögöt és a kenyeret kapcsoljuk össze.“ (111. l.)

Sok minden kívánczik még a tollamra annak igazolására, hogy ezek a predikációk igazi predikációk, hatalmas, élő bizonyságok arról, hogy nem csak lehet, hanem így is kell predikálni. De hadd győződjék meg erről mindenki maga. Megelégszem ezzel a feléje mutatóval. Tszem abban a reményben, hogy mindenki, aki elmélyedve tanulmányozza e predikációkat, reá döbben arra, hogy „a mai keresztyénségünknek nem valahol a szélén, vagy a külsején, talán az egyház organizációjában és technikájában van a hibája; a középben van a lyuk, az Isten élő, hatalmas, üdvözítő és megbocsátó, megszabadító és megváltó életigéjében van hiány. Ezt kell keresnünk mindnyájunknak. Epen ezért nem ékesszólóbb, ügyesebb, képzetesebb papokra van szükség, hanem röviden mondva, alázatosabb papokra, theologusokra, akiknek Istent kell megismerniük és akik nem sokat törődnek vele, ha őket ezért a bátor, gyermekes, égbenyúló hiteért, mely ebből az ismeretből származik, „az emberi társadalom balgáinak“ hívják is. És nem olyan gyülekezetekre van szükség, akik prédikátoraitól mindig fokozott teljesítményeket kívánnak, mert soha sem elég az áhitatból, építésből és lelkes szavakból, hanem olyanokra, kik együtt szenvednek a keresztyénség belső baja alatt és együtt reménykednek az Isten segítségének közeledő napjaiban.“ (150. l.). Gondolom, nem csalóka ez a

reményem, mert már tett előttem erről vallomást egyik lelkipásztor testvérem, aki kezébe vette és nem tudta letenni ezt a könyvet.

Végül megvallom, hogy engem nem az elmondottak miatt érdekelt első-sorban ez a könyv. Mivel már olvastam eredetiben ezeket a predikációkat, tudtam, mit adnak. Engem elsősorban az érdekelt, *miként fogja visszaadni, vissza fogja-e adni a fordítás a predikációk sajátos zamatát és erejét?* Minden olvasó velem együtt megállapíthatja, hogy Dávid Gyula nagyon jó munkát végzett. Alig-alig van olyan helye, ahol érezzük, hogy csak fordítás, és ahol úgy találjuk, hogy a fordítás nem adja vissza egészen azt, amit az eredeti mond. Nagyon hálásak vagyunk azért Dávid Gyulának, hogy *ezt a munkát így elvégezte.*

És a legmelegebben ajánljuk e könyvet minden lelkipásztor testvérünk és minden öntudatos református testvérünk figyelmébe. Megszerezhető az Ifjú Erdély kiadóhivatalában.

G. L.

Folyóiratok Szemléje

„Hajnal”.

A Magy. Ref. Külm. Szövetség lapja. Szerk.: Dr. v. Csia Sándor.
1932. szept.—1933. febr.

E féléven át állandóan csak havi 8 oldalon jelenhetett meg s az adományok nyugtázására is csak a két utóbbi hónapban hozhatott borítéklapot magyarországi ref. testvéreink külm. lapja. De lankadatlan munkáról ad számot a megszükitett terjedelem is.

„A megnyitott kapu”-t látja Morvay István társszerkesztő a Döbrössy keleti missziójában. Es a feladat lépéseit így: megtalálni a mohamedánság szívéhez az utat, prédikálni, evangélizálni a törökség közt lakó keresztyéneket, bibliát terjeszteni, szerszetmunkát végezni, az asszonyok közt különleges munkát végezni, iskolákat nyitni, végül kereszteni és gyülekezetté szervezni, ha lesz kiket. A cikkírónak *ithoni levelei* is, amellet, hogy beszámolnak vetített-képes s más előadásokkal kapcsolatos missziói körutairól, különösen a mohamedán misszióra irányítják a tekintetet. *Döbrössy Lajos*, bulgáriai magyar misszionárius *levelei*, sok nehézség dacára is, biztató kezdetről számolnak be e munkában. A pénzáttalási zavarok miatt egyideig egy jenipazári német misszionárius farmján volt kénytelen béresmunkát végezni, hogy magát fenntarthassa. Itt kereste föl, személyesen vive segítséget, a fentemlített utazó titkár. D. L. munkája s az arra való készülése itt se szünetelt. Szeptember végén azonban már visszaköltözhetett Sumenbe, ahova felesége és kislánya is kimehettek végre itthonról s ettől kezdve ismét egészen a missziói munkának élhet, leszámítva a cseléd hijján mindegyre adódó házköri teendőket, amik ott számosabbak, mint nálunk (pl. kéményt is kell spernie). Nagyjelentőségű dolog, hogy Sumlában előkelő vezető emberek barátságát sikerült megnyernie. Tanulja az arab, török és bolgár nyelveket és német nyelvtanfolyamot készül megindítani, ami által több törököt sikerül bizalmába vonni. Résztvesz az ot-tani Turán Egyesület munkájában. Módszerileg egyelőre egyenként igyekszik utat keresni, általában a Stanley Jones kerekasztal-módszerét tartja szem előtt. Döbrössy munkájának a fontosságára hívja fel a figyelmet *Morvaynak* egy másik vezércikke (*Kitartás*), melyben az itthoniak imádságában, áldozatában és felelősségében a magyar ref. külmisszió élet-halál választóját látja.

Molnár Mária óceániai misszionáriusnő *levelei* megritkultak és csak az 1932. VI. 1. és VIII. 25. közötti időről szólnak e félév alatt. Sattelbergi (Új-guinea) üdülőhelyéről, miután még egy kirándulást tett Wareo missziói állomására, több mint egyhónapi út után, július 10-én visszaérkezett pitilui munkahelyére. (Ha rendes hajójárat lenne ott, két nap alatt meglehetne volna az utat.) Madangban várakozva meglátogatja a belpoklosokat is. Odahaza nagy szeretettel fogadták a benszülöttek a megerősödvé visszatérő „missziz”-i. József hűségese vigyázott a missziói ház (Bethánia-lak) minden értékére, a templom építése körül is inkább ő buzgólkodik, nem rajta múlik, hogy lassan halad. Újra feketevizláz fenyegette M. M. egészségét s most a pécsi külmisziói csoport áldozatos szeretetéből a legmegfelelőbb chinint (plaschomin) veszi be minden nap. Itt említjük meg, hogy Döfke Frigyes ottani német misszionárius, ki szabadsága alatt Magyarországon is tartott előadásokat, most feleségével, Palesztinán keresztül, újra visszatért Mánuszra s szóban is vihett M. M.-nek hazai hírt.

A szerkesztő két vezércikke a Külm. Szövetség jelenével és múltjával foglalkozik. A szövetség 30 éves, mert 1903-ban alakult meg Magyar Evangéliumi Keresztyén Missziói Szövetség néven. A jubilálás azonban csak a mulasztások meglátása lehet, mert nagyon kevés még az eredmény. Jellemző, hogy míg az első magyar misszionáriusok mind evangélikusok voltak (Kunszt Irén, Roih Henrik, Hermann Adolf, Pauer Irma, Böhm Sámuel, Mazsár János),

addig az utóbbi időben szolgálatba léptek csupa reformátusok (Molnár Mária, Döbrössy Lajos, dr. Horváth Gabriella, Háy Dániel).

Új lelki ébredés küszöbén címen Jones E. Stanleynek „Krisztus minden úton“ c. most megjelent könyvéből fordít egy részt *Vásárhelyi Dezső* társszerkesztő. J. E. S. nagy lelki ébredés jeleit látja a világban. Ilyenek: Megváltozott a tudománynak az étellel szemben elfoglalt álláspontja. Azelőtt szembezállt az evangéliummal, most alapot teremt annak, hogy jogaihoz jusson. A tapasztalatokat most fontosabbnak tartják. Azután világosan felismerhető az egész emberiségben bizonyos vágyakozás szellemi értékek után.

Özv. Mstley Sándorné társszerkesztő, aki már 28 éve dolgozik a *Liebenzelli Misszióval* karöltve, most személyesen is kimehetett oda, hogy a Kínába visszautazó Kunszt Irénnel tíz napot ott együtt tölthessen. Megkapó dolgokat mond el látogatásával kapcsolatban e németországi missziói intézetről.

Aug. 15-én múlt 206 éve, hogy Dober Lénárt és Nitschmann Dávid kimenetelével a herrnhuti gyülekezet csodálatos szolgálata kapcsán a *protestánskülmisszió* erőteljesen és általánosan megindult. Cs. ezt írja le részletesen dr. Szabó Aladár Külmissziói Kalauza nyomán.

Dr. Ferenczy Károly vezércikke a keresztyén egyházak egyik baját abban látja, hogy *sikerre* törekszik, nem *gyümölcsre*. A Magy. Külm. Szövetségtől gyümölcsöt vár, mert ez terem, míg a sikert csak csinálják.

A *nesztortanus tábla* c. cikkében *Döring Hans* (ford. *Verzár Erik*) elmondja, hogy Kínában már a VIII. században oly nagy missziót végeztek a misszionáriusok, mint ezt egy 781-ből fennmaradt kőtábla bizonyítja, hogy egy uralkodó már azon volt, hogy népével elfogadtatja a keresztyénséget. De mert a biblia nem volt lefordítva nyelvükre, ez a munka elveszett a későbbi nemzedékekre nézve. 1823 óta van kínai nyelvű biblia (Morrison Róbert fordította le először).

Dancsházyne Matolcsy Judith érdekes adatokat közöl arról, hogy a XVII. sz.-ban miként foglalkoztatta egyházi embereinket a *pogány- és zsidó-misszió gondolata*. *Koltay Józsefné* a *cigányok közti missziójáról* ad számot. *Dr. Koczogh András* elnöki megnyitója megújulást sürget. *Vásárhelyi Dezső* német források alapján megdöbbenő *hiradásokat* hoz *Óroszországból* (a kizsákmányolt gyermekeket esznek), de biztató, hogy a-Krisztus igazi gyermekei kint tartanak s a prot. és ortodox lelkipásztorok közt bensőséges kapcsolat alakult ki.

Ezekben áll előttünk a magyarországi református külmisszió folyóirátának egy féléve. A megcsökkent lapterjedélem szolgálatát a mostmár havonta megjelenő Külmissziói Füzetek erősítik, nem is szólván missziói sajtójuk többi, nem rendszeres kiadványáról. Minden figyelmünket, testvéri imádságunkat és segítségünket megérdemli ez az áldott szolgálat.

Aninósa, 1933. V. hó 12.

H. I.

Draskóczy László: Az eszkimók apostola.

Külm. Füz. 17. sz. Bpest, 1933. 16° 16 oldal.

A Magy. Ref. Külm. Szöv. kiadásában megjelenő füzetek sorában ez *Grönland* felé fordítja figyelmünket. Itt még a IX. és X. századból eredő norvég letelepülés benépesítette a partvidéket (a vörös *Erik* matróz vállalkozása folytán) s e lakosságot a telepítő fia, *Leif*, meg is nyerte, otthoni hátsra. a keresztyénségnek, de hét évszázadon át, míg az európaiakkal nem érintkeztek, elpogányosodtak. A grönlandi eszkimók Istenhez vezetését aztán *Egede János* dán lelkész kezdte meg, miután éveken át küzdött terve kivitelezéséért, mert senki, még (később hűséges munkatársává lett) felesége se helyeselte azt. Munkája csak gyermekeken át lett gyümölcsözővé, az első tizenöt évben senkit sem keresztelhetett meg, maga annál többször volt végveszedelemben. Munkája a prot. külmisszió történetében is úttörés, amennyiben ennek folytatásába kapcsolódott bele Zinzendorffék külmissziója.

A szerző, ki egyben a Külm. Füzetek egyik szerkesztője is, mindvégig megragadó erővel és élénkséggel mutatja be az eszkimós apostolát. H. I.

MEGJELENT!

AZ „IFJÚ ERDÉLY” KIADÁSÁBAN

VALLÁSOS MŰDALOK

művészi jellegű gyűjteményének első sorozata
Tartalmaz tizenegy egyházi éneket, solo és duette,
mindenik énekhez zongorakiséret is van adva, mely harmóniumon vagy orgonán is lejátszható.

Ára portómentes küldéssel 60 — Lei

Dolgozatok a református theologiai tudomány köréből

Kiadják az erdélyi református egyházkerület kolozsvári theologiai
Fakultásának tanárai

MEGJELENTEK

1. sz. Dr. Gönczy Lajos: A református egyház kultusza	20.—
2. sz. Dr. Tavaszy Sándor: A Kijelentés felfétele alatt	40.—
3. sz. Dr. Imre Lajos: Isten és az emberi lélek	20.—
4. sz. Dr. Tavaszy Sándor: A dialektikai theologia problémája és
és problémái	20.—
5. sz. Maksay Albert: Az exegesis problémái	25.—
6. sz. Dr. Gönczy Lajos: Az igehirdetés tényezői	25.—
7. sz. Dr. Tavaszy Sándor: A theologiai irányok átértékelése. (A dialektikai theologia, mint a theologiai irányok korrekciója.)	35.—
8. sz. Dr. Imre Lajos: A Kijelentés és a pedagógia	35.—
9. sz. Dávid Gyula: Kálvin gazdasági etnikája	20.—
10. sz. Dr. Tavaszy Sándor: A szociális gazdasági törekvések theologiai megítélése. (A szociálizmus, kommunizmus.)	35.—
11. sz. Borbáth Dániel: A vallástörténeti és a dialektikai theologiának a Kijelentésről szóló dogmatikai tanításai	25.—

Megrendelhetők az „IFJÚ ERDÉLY” kiadóhivatalában
Cluj-Kolozsvár, Ref. Theologia.

Itt az Isten köztünk

Bibliaolvasó kalauz az 1933. év minden napjára naptárral

Ára 18 lei.

Megrendelhető az „IFJÚ ERDÉLY” kiadóhivatalában.

Ifjúságunknak

Ifjú Erdély

Keresztyén ifjúsági lap.

Főszerkesztő
DR. IMRE LAJOS.

Felelős szerkesztő
FARKAS JENŐ.

Megjelenik havonként,
12. szám 20. oldalon.

Előfizetési ára évi 100 lei.

Megrendelhető a kiadóhivatalban, Kolozsvár, Ref. Theologia.

Kérjen mutatványszámot!

Gyermekeinknek

Az én kicsinyeim

Keresztyén gyermekújság

Megújított alakban, na-
gyobb terjedelemben.

Szerkeszti.
DR. GÖNCZY LAJOS.

Megjelenik havonta.

Egy évre 20.— lei.

Kálvinista Világ

Az öntudatos református
világiak lapja.

Megjelenik havonta kétszer,
legnagyobbított alakban és 8
nagy oldal terjedelemben.

Szerkeszti.
DR. TAVASZY SÁNDOR.

Egy évre 100.— lei

Kiadóhivatala Cluj-Kolozsvár
Ref. Theologia

Kérjen mutatványszámot!!!

Református Család

Az erdélyi ref. egyházkerület
Nőszövetsége lapja.

Megjelenik minden második
vasárnap, egy szám 12 oldal
terjedelemben.

Szerkesztik
MAKSAY ALBERT
PILDER MÁRIA.

Egy évre 80.— lei

Kiadóhivatal. Cluj-Kolozsvár
Str. Kogălniceanu (Farkas-utca) 21.

Kérjen mutatványszámot!!